

## **ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΘΗΝΩΝ**

### **Προτάσεις για το δεσμό του επιτροπικού Δικαστή** **Αίτια παραπτωματικής συμπεριφοράς Ανηλίκων**

**Ιωάννα Παπάζογλου-Γαλετάκη**

*Κοινωνική Λειτουργός*

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης έχει στην αρμοδιότητά του, που επιβάλλεται να τη διατηρήσει, την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας των ανηλίκων.

Η αρμοδιότητά του αυτή καλύπτεται από τα ποινικά Δικαστήρια Ανηλίκων, από τα Ιδρύματα Αγωγής και τα Σωφρονιστικά Καταστήματα.

Οι Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων, που κατά το Ν.2724/40 έχουν ιδρυθεί σε κάθε Πρωτοδικείο και υπάγονται και αυτές στο Υπ. Υγείας-Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, δεν έχουν δώσει έργο και οι πιο πολλές υπολειπούνται.

Η Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Αθηνών που προσφέρει τις υπηρεσίες της στο μεγαλύτερο χώρο της Ελλάδας και από την πλευρά του πληθυσμού και από την πλευρά της συσσώρευσης προβλημάτων, δεν έχει τις δυνατότητες μέσα στο υπάρχον δεσμικό πλαίσιο να λειτουργήσει σύγχρονα. Έτσι πολλοί νέοι που αντιμετωπίζουν προβλήματα μέσα στην οικογένεια ή δέχονται άλλες φθοροποιές επιρροές και επιδράσεις, μένουν χωρίς τις ενδεικνυόμενες λύσεις με αποτέλεσμα να μειώνονται σε βάρος της κοινωνικής τους εξέλιξης και κοινωνικής τους προσαρμογής.

Η πιο σύγχρονη και αποδοτική λύση είναι εφόσον στην Ελλάδα εισαχθεί ο δεσμός του Επιτροπικού Δικαστή, η Κοινωνική Υπηρεσία των Εταιρειών Προστασίας Ανηλίκων, όπου αυτές λειτουργούν, να πλαισιώνει τον Δικαστή αυτό, όπως η υπηρεσία Επιμελητικού πλαισιώνει τον Ποινικό Δικαστή Ανηλίκων.

Έτσι από το Υπουργείο Δικαιοσύνης το παιδί θα καλύπτεται και από την πλευρά της πρόληψης και καταστολής της εγκληματικότητας των ανηλίκων που ανήκει στον Ποινικό Δικαστή Ανηλίκων και από την πλευρά της προσωπικής και οικογενειακής του κατοχύρωσης την οποία θα ρυθμίζει ο αστικός Δικαστής του Οικογενειακού Δικαίου.

Η κοινωνική υπηρεσία που θα συσταθεί δίπλα στον επιτροπικό Δικαστή, ν'αποτελείται και από κοινωνικούς λειτουργούς και από ειδικά εκπαιδευμένους εδελοντές όπως δικηγόρους, ψυχολόγους κ.λπ.

Επειδή θα υπάρξουν ίσως δυσκολίες για τη σύσταση κοινωνικής υπηρεσίας από την αρχή σ'όλες τις εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων θα μπορούσε να προταθεί σήμερα το εξής:

Σε πρώτη φάση θα μπορούσε ο ποινικός Δικαστής Ανηλίκων που κατά νόμο διορίζεται σ'όλα τα Πρωτοδικεία της χώρας, να δικάζει και τις αστικές τους υποθέσεις στηριζόμενος και στην κοινωνική έρευνα του κοινωνικού λειτουργού ή του Επιμελητού Ανηλίκων του συγκεκριμένου Πρωτοδικείου. Δηλαδή κοινωνική έρευνα θα μπορούν να διενεργούν και κοινωνικοί λειτουργοί των Νομαρχιακών Διαμερισμάτων (Πρόνοιας), του ΠΙΚΠΑ κ.λπ., αρκεί να έχουν άδεια ασκήσεως του επαγγέλματος.



Έτσι οικονομικό ζήτημα δεν τίθεται, αφού δεν πρόκειται να διορισθούν νέοι άλλοι δικαστές και κοινωνικοί λειτουργοί.

Σε όλες τις περιπτώσεις η κοινωνική εργασία των κοινωνικών λειτουργών θα συνίσταται στην διενέργεια βαθείας και αντικειμενικής έρευνας της δικαζόμενης υπόθεσης με σκοπό και την συναισθηματική υποστήριξη του παιδιού. Π.χ. σε μια δίκη για επιμέλεια του παιδιού η έκθεση για την συναισθηματική και προσωπική κατάσταση του παιδιού θα λαμβάνεται πρώτιστα υπόψη από τον Δικαστή (πρωτογενής πρόληψη).

Επίσης θα προβλέπει στην στήριξη των σχέσεων των γονέων, στην αποφυγή των συγκρούσεων με τα παιδιά τους και σε κάθε άλλου είδους ενίσχυση της σωστής αντιμετώπισης του παιδιού.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί δ'αναλαμβάνουν τις επιμέλειες παιδιών, που οι γονείς τους κρίθηκαν ακατάλληλοι ή τις επιτροπείες όταν τα παιδιά δεν έχουν φερέγγυα συγγενικά πρόσωπα. Όταν το πρόβλημα του παιδιού προέρχεται από τις σχέσεις με ακατάλληλους γονείς, η γενική μέριμνα δ'ασκείται ή παράλληλα με την παρακολούθηση του κοινωνικού λειτουργού ή θα αργεί τελείως για να μην παρατηρείται στο μέλλον το φαινόμενο να θεωρείται από τους γονείς και την Πολιτεία παράνομη η επέμβαση του κοινωνικού λειτουργού, όταν η προσπάθεια γίνεται για να σωθεί το παιδί.

Ο Δικαστής θα πρέπει να εκδίδει την απόφαση στηριζόμενος σε σχετική απόρρητη έκθεση του κοινωνικού λειτουργού που να περιέχει όλα τα αντικειμενικά στοιχεία του περιβάλλοντος, της προσωπικότητας και των ειδικών αναγκών του παιδιού.

Το απόρρητο των εκθέσεων είναι επιβεβλημένο για να μην αποτελούν αυτές στοιχείο δικογραφίας. Διότι σε αντίθετη περίπτωση πολλοί δικηγόροι θα χρησιμοποιούν την έκθεση στρεφόμενοι κατά των κοινωνικών λειτουργών, με αποτέλεσμα αυτοί να προβληματίζονται να δίνουν την πραγματική εικόνα κρινόμενης περίπτωσης.

Αν το Υπουργείο Δικαιοσύνης διατηρήσει τις εταιρείες προστασίας Ανηλίκων στο τωρινό τους σχήμα θα πρέπει να γίνουν διάφορες προσθήκες και τροποποιήσεις.

Οι κυριώτερες είναι:

1. Νέος Νόμος πλαίσιο με ακριβή καθορισμό του αντικειμένου.
2. Οργανισμός με οργανικές δέσεις υπαλλήλων και διαφόρων αρμοδιοτήτων.
3. Αυτεπάγγελτη ανάληψη περιπτώσεων.
4. Να αργεί η γονική μέριμνα, όταν είναι αναγκαίο.
5. Η άρση του απορρήτου των κοινωνικών λειτουργών, όταν πρόκειται για περιπτώσεις που συγχρόνως επιλαμβάνεται και η Δικαιοσύνη, που πρέπει να ενημερωθεί αντικειμενικά και σε βάθος.
6. Η Εταιρεία Αθηνών να εκπροσωπείται στις νομοπαρασκευαστικές επιτροπές του Οικογενειακού Δικαίου.
7. Οργάνωση ενημέρωσης και διαφώτισης πάνω στα αίτια που δημιουργούν την αντικοινωνικότητα των νέων.
8. Μόνιμη εξασφάλιση πόρων.

Ας δούμε τώρα τα αίτια της αντικοινωνικής ή παραπτωματικής συμπεριφοράς των ανηλίκων.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας, στις περισσότερες από τις περιπτώσεις, τα αίτια της πα-



ραπτωματικής συμπεριφοράς των νέων είναι το ακατάλληλο ή ελλειπές οικογενειακό περιβάλλον μέσα στο οποίο ζουν αυτοί.

Οι συγκρούσεις, η διάσπαση και το διαζύγιο μεταξύ των γονέων, το χαμηλό πνευματικό επίπεδο και η αυταρχικότητά τους, η έλλειψη κατανόησης, η συναισθηματική απόρριψη, η έλλειψη γνώσεων αγωγής και η ανάδραση της επιμέλειας ή γονικής μέριμνας σε λάθος γονιό μετά το διαζύγιο, είναι οι κυριότερες αιτίες, που πηγάζουν από το οικογενειακό περιβάλλον.

Στις έμμεσες αιτίες, που προκαλούν στους εφήβους παραπτωματική συμπεριφορά, συγκαταλέγονται οι κακές συναναστροφές, η χαμηλής ποιότητας διασκέδαση και γυχαγωγία, τα έργα βίας και πορνό, τα ακατάλληλα έντυπα, που πέφτουν στα χέρια των εφήβων κ.λπ.

Στα περισσότερα όμως από τα παιδιά που οδηγήθηκαν σε παραπτωματική συμπεριφορά από έμμεσα αίτια, είχε προηγηθεί κακή αγωγή και σφοδρή σύγκρουση στους κόλπους της οικογένειας.

Όσον αφορά στη μορφή έκφρασης αυτής της προβληματικής συμπεριφοράς, στις απλούστερες περιπτώσεις, παρατηρούνται συνεχείς συγκρούσεις με τους γονείς, που πολλές φορές οδηγούν σε φυγή από το σπίτι, δυσκολίες προσαρμογής στα νέα οικογενειακά δεδομένα, επιθετικότητα τόσο προς τους φίλους, όσο και μέσα στο σχολείο ή τη γειτονιά, αδυναμία στη σχολική απόδοση, μικροκλοπές και αποδυνάμωση με απώλεια προσανατολισμού.

Όλες αυτές οι καταστάσεις αλληλοεπιδρούν, και έτσι στις δυσκολότερες περιπτώσεις έχουμε χρήση ναρκωτικών, που ξεκινά από χάπια και τελειώνει στην ηρωίνη, συγκρότηση συμμοριών από εφήβους με ανάλογα συνήθως οικογενειακά προβλήματα, αρπαγές τσαντών, κλοπές οργανωμένες, αδέξιες ληστείες, τάσεις αυτοκτονίας και καμιά φορά (πολύ σπάνια) ακόμα και βιασμούς και ανθρωποκτονίες.

Αξιίζει να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα το γενικό ποσοστό της παραπτωματικότητας των ανηλίκων -όπως άλλωστε και το ποσοστό της κοινής εγκληματικότητας- κυμαίνεται σε αισθητά χαμηλότερα επίπεδα από τα ανάλογα στις περισσότερες δυτικές χώρες τόσο της Ευρώπης όσο και της Βόρειας και Νότιας Αμερικής.

Πρέπει ακόμα να πούμε ότι από τους νέους που παρουσιάζουν παραπτωματική συμπεριφορά, το μεγαλύτερο ποσοστό, περίπου 70% είναι αγόρια και μόνο 30% κορίτσια. Και όταν μιλάμε για παράνομες πράξεις το ποσοστό αυτό αυξάνει για τ'αγόρια κατά 5%.

Στην κοινωνική επανένταξη και θεραπεία των ανηλίκων αυτών εντοπίζεται το λεπτότερο και δυσκολότερο έργο της πολιτείας. Γιατί όσο μεγάλη κι αν είναι η προσφορά και η συμπαράστασή της πολλές φορές δεν αρκεί. Το κυριώτερο σημείο αναφοράς κάθε εφήβου είναι η οικογένεια και σ'αυτήν πέφτει η βαρεία ευθύνη.

Όταν η οικογένεια λειτουργεί ανταγωνιστικά ή δεν λειτουργεί καθόλου, αυτό το σημείο αναφοράς χωλαίνει, κι ο ανήλικος μένει μόνος, μ'όση συνείδηση κι αυτογνωσία μπορεί να έχει για να διαλέξει ανάμεσα σ'έναν κοινωνικά παραδεκτό τρόπο ζωής ή όχι.